

Գ Ա Յ Բ Ե Ն Ի Ք

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱՆԱԿԱՆ

ԵՒ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԿԱՆ

Հայրենիքում օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեկն կանխիկ, գաւառական բոլոր տարածքէն ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կը նշանակուի:

Լրագրոյ վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիրի վաղախան Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չը տրուիր: Նամակացման տողը մէկ անգամի նամար 3 դրոշ է: անկի անգամի նամար սակարկութեան կը լլայ:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԹՈՒՐԲ. ԹԵՐԹԵՐՆ ԵՒ ԱՆԴՂԻՈՅ
ԴԱՇՆԱՅԻՆԻԹԻԻՆԻ

Անցեալ օր Հաղարթ թուրք թերթը կը հրատարակէր թէ Անդղիոյ կառավարութիւնն մտադիր է դաշնակցի թուրքիոյ հետ, և այս մասին հրահանգ տուած է լորտ Տիւֆըրին:

Լորտ Տիւֆըրին դեռ Պոլսի օտք չէր կոխած, երբ տարածայնութիւն ելաւ թէ, Անդղիոյ կառավարութիւնն նոր հրահանգներ, կամ թէ Պ. Կոչընի տըրուած է տարբեր հրահանգներ տուած է անոր:

Սակայն վաղը չէ Հաղարթին յետոյ կը հրատարակէր թէ, Անդղիոյ մտադիր չէ մեր պարտուց խնդրոյն միջամտել, բայց յունիս և ի դաշնակցին խնդրով Ասիոյ բարենորոգմանց վրայ պիտի պնդէ:

Առաջին անգամ է, վերջին ամսոց մէջ, որ յունիս և ի դաշնակցին անուն կը լսուի, և վաղը թի նման կարեւոր թուրք թերթի մը մէջ:

Սակայն պէտք է նկատել թէ վաղը թի միայն հրատարակած էր այս լուրն, և Անդղիոյ կողմէն այս մասին ունէ շարժման լուր առնուած չէ ցարդ, ոչ հեռագրով և ոչ Անդղիոյն հասած թերթերով:

Հետեւեալ թուրք թերթերն են որ Անդղիոյ հետ դաշնակցութեան մը պետք կը տեսնեն այժմ, կամ կը մտաւարեն արդէն հաստատեալ յունիս և ի դաշնակցին դործադրութիւնը տեսնել:

Յայտնի է որ յունիս և ի Անկլո-թուրք դաշնակցին զօրութեամբ թուրքիա բարենորոգումներ պիտի մտցնէ յԱնատոլիոյ, և Անդղիա ևս պիտի պաշտպանէ զթուրքիա՝ ռուսական նոր միջամտութեան կամ յարձակման մը դէմ:

Սակայն պէտք է յիշել թէ՛ Պ. Կառավարութեան պաշտօնէութիւնն առաջին օրէն բերան իսկ չառաւ այդ դաշնակցի լուրն, և եւրոպական միութեան կողմը բռնելով Եւրոպիոյ կնքած Պէրլինի դաշնակցին Գարատաղի և Յունաստանի վերաբերեալ յօդուածոց հետ Հայաստանի վերաբերեալ Յարդ. յօդուածին գործադրութիւնը պահանջեց:

Այժմ որ Գարատաղի և Յունաստանի յօդուածոց գործադրութիւնն եղած է, կարգն եկաւ Գ. խնդրոյն, այն է Հայաստանի բարենորոգմանց խնդրոյն, որոյ համար լորտ Տիւֆըրին ինչոյն միջամտութիւնն ըրած է և կընէ, ինչ որ պիտի ընէր Պ. Կոչըն:

Սակայն պէտք է յիշել թէ Գարատաղի խնդրոյն մէջ Եւրոպիոյ միացեալ տրամիդին ցոյցն եղաւ, որն որ հաւանակաւ նաեւ կրնար նորոգուիլ Յունաստանի սահմանաց խնդրոյն մէջ, բայց Հայաստանի բարենորոգմանց խնդրոյն համար այս ցոյցին խօսքը չիայ, և հաւանակաւ նուրիւն իսկ չերևար:

Եթէ այս տարբերութիւնն Հայաստանի բարենորոգմանց խնդրոյն կը տկարացնէ, սակայն ոչինչ նուազ երկիւղ կաղդէ նաեւ թուրք մտաւորն, որ Անդղիոյ հետ նոր դաշնակցութեան կամ յունիս և ի դաշնակցութեան դործադրութեանը կը դիմէ:

Ահա հոս է խնդրոյն դադարիքը, Բիացեալ Եւրոպա ինչ շահ որ ունէր Գարատաղի և Յունաստանի խնդրոց կարգադրութեանը մէջ, կերևի թէ նոյն շահը չունի Հայաստանի կամ թուրքիոյ ընդհանուր բարեկարգութեան խնդրոյն մէջ, այլ միայն պիտի յորդորէ զթուրքիա բարեկարգել խնդրինքն ի շահ իւր ապագային, առանց որ և է ճշուած բանեցնելու:

Կերևի թէ թուրք թերթերն կռահելով իրաց վիճակն, կը դիմեն Անդղիոյ մասնաւոր պաշտպանութեան:

Ինչո՞ւ համար ուրեմն ձէրիտէ կը դանդառի թէ Հայք Անդղիոյ կը դիմեն, ոչ ապաքէն մեծ ծառայութիւն մ'է զոր Հայք կը մատուցանեն իրենց հայրենեաց, եթէ թուրք թերթերն այսօր կըզան Անդղիոյ օժանդակութեան պէտքը, Հայք շատոնց զգացած են, թուրք թերթերն փոխանակ Հայոց Պատրիարքն անուանորկելու և անոր դէմ՝ կասկածներ յարուցանելու, պէտք է սիրեն զանի և յարգեն, որ ի սկզբանէ ի վեր ապագայ ամեն հաւանականութեանց դէմ կառարկէ Հայաստանի ժողովրդեան վիճակն նկատողութեան առնուլ, և դարմանել զայն:

Հայք աղգային աւանդական քաղաքականութիւն մ'ունին, որոյ ամրագէտ յարեալ գործեցին վերջին տարիներու մէջ, և տակաւին կը գործեն յօդուածուրքիոյ պահպանութեան, որոյ ճակատագրին հետ կապուած է նաեւ իրենց աղգային կեանքը, նոյն իսկ եթէ ռուսական Հայաստանի մէջ հայկական թագաւորութիւն մը կանգնի, ըստ Պարտի Պատփօրի:

Քանզի թուրքիոյ Հայք, ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ Հայք, գիտեն թէ ինչ կը նշանակէ ռուսական Հայաստանի դէմ թերքական Հայաստանի մը գոյութիւնը:

Սակայն թուրք մամուլն մինչև ցարդ չկրցաւ քննադատել Հայոց Պատրիարքին շարժումն, և տեղի տուաւ կասկածանաց, որոյ հետևանքն առաջնորդներ (*) կը բերուին ի Պոլսի և դատաստանի կենթարկուին աղգային երգեր և աղգային պատմութիւններ կարգիւն, ի գաւառքը զրկուելը քերականքն, հեղարանք իսկ, ինչպէս նաեւ սուրբ Աւետարանք կտրուիլուն մարտաւան մէջ, պատճառելով թէ Մէարիֆի հրամանաւ արդուած չեն, Գիտէ՞ արդեօք Մէարիֆի նազըրին, չգիտենք ճշգիւ, կամ եթէ Մէարիֆի նազըրին հրամանաւ զրուած են այս արգելք, գիտէ՞ արդեօք Պաշտօնէից ժողովն կամ Մեծ Եպարքոս բարձր Սայիտ փաշան, անտարակոյս ոչ, փառնդի սովորի մանուցանէ, երբ թուրք թերթերն չեն հաճիր ճշմարտութիւնը գրել և խոտովանիլ:

Թուրք թերթերն ի զուր կը դիմեն Անդղիոյ մասնաւոր պաշտպանութեան, Անդղիա չրաժնուիր եւրոպական միութեան:

Ծան. Խրիմեան սրբազանն ալ ի Պոլսի բնրել տալու ձեռնարկութիւն մը կայ, ցաւալի բան, եթէ կայս. կառավարութիւնը գիտնար Խրիմեան սրբազանի քաղաքական տեսութիւնները, ոչ թէ զանի բերել, այլ հոն պահել տալու մասնաւոր յանձնարարութիւն պիտի ընէր, Ո՞վ գիտէ, ձեռք անցած գրութիւններն, որ առ Խրիմեան հասցէ կը կրէին, թերևս հնարամտութեամբ մը կարգադրեալ են Խրիմեան ի վանայ հեռացնելու խորհրդով... Ծ. Պ.

թեմէն. եթէ յունիս քի դաշնագրին առաջին մասն՝ ինչպէս նաև Պէրլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածն ի գործ դրուին Սկսածու, ոչ միայն Անգղիա, այլև համայն Եւրոպա, կամ գէթ մեծամասնութիւնն պիտի պաշտպանէ Թուրքիան, օտար միջամտութեան դէմ:

Բայց եթէ բարենորոգումներ ի գործ չը դրուին, ահա Անգղիոյ պատասխանը. Լորտ Կրանվիլ առ լորտ Տիւֆըրին կը դրէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ խնդրոյն համար թէ « թէև Անգղիա չահ ունի Տրիպոլսոյ՝ ուրիշ տէրութեան մը՝ ձեռք չանցնելուն մէջ, և եթէ անիրաւ յարձակում մընել ուղղուի Տրիպոլսոյ վրայ, մտադիր է հակառակիլ, այսու ամենայնիւ տրամադիր չէ պաշտպանելու Սուլթանը, եթէ չանսայ այս բարեկամական խորհրդոց» (բարեկար չութեան պահպանման մասին):

Փոխներ բառերը. « Թէև Անգղիա չահ ունի Հայաստանի՝ ուրիշ տէրութեան մը ձեռք չանցնելուն մէջ, և եթէ անիրաւ յարձակում մընել ուղղուի Հայաստանի վրայ, մտադիր է հակառակիլ, այսու ամենայնիւ տրամադիր չէ պաշտպանելու Սուլթանն, եթէ չանսայ իւր բարեկամական խորհրդոց (Հայաստանի մէջ բարենորոգմանց գործադրութեան մասին):

Այս վճռական պատասխանն կրնայ լսուիլ Անգղիայէն, որ մասնաւոր չահ ունի Հայաստանն Թուրքիոյ ձեռքը մնալուն մէջ. Ուրեմն Անգղիոյ պաշտպանութիւնն պիտի չսկսուի համար, պէտք է ժամ յառաջ ձեռնարկել բարենորոգմանց. ի դուր թող չտքնին ճէրիտէ և Հագը՝ գաթ Հայաստանի արդի վիճակն Հայոց գանգատներէն տարբեր գոյնով ներկայելու. Անգղիա իւր յատուկ հիւպատոսաց և ոչ թէ Հայոց Պատրիարքին միջոցաւ կատանայ ամենայն մանրամասն տեղեկութիւնք, ինչպէս որ իւր հրատարակած կապոյտ տետրակներէն կերևի. Այժմ Անգղիոյ կառավարութիւնն գիտէ թէ ինչ տեսակ բարենորոգումներ կը հարկաւորին ի Հայաստան. ուստի պէտք է որ Թուրք մամուլն ալ ձայնակցի Հայ մամուլին, և դիւրացնէ կայս. կառավարութեան բարեյօժար ձեռնարկութիւններն:

Շէյխ Ուպէյտուլլահին ի Պօլիս բերուիլն մեծ քայլ մ'է բարենորոգմանց խնդրոյն մէջ. նոյն Շէյխին տրուած արտասովոր պատիւներն աւելի պիտի դիւրացնեն բարենորոգմանց գործադրութիւնն ի Հայաստան. զայս հասկնալու չափ խելք ունին Հայք:

Անգղիոյ հիւպատոսաց ոմանց ի Պօլիս կոչուիլն ալ բարենշան ձեռնարկութիւն մ'է, և յոյս կուտայ մեզ թէ Հայաստանի բարենորոգմանց խնդրին լուրջ և հիմնական քննութեան մ'ենթարկուած է. կը մաղթենք որ քիչ օրէն իրականանան խորհուրդք. և ան ատեն պիտի տեսնուի թէ, Հայ ազգը երբ իր արդի ազետալի վիճակէն ազատի շնորհիւ մեր Օգոստոսի առ Սուլթանին, Օսմանեան կայսրութեան պահպանութեանն և յառաջա-

դիմութեանն լիովին նուիրուելու համար՝ յընդամենը պատրաստ և կարևոր տարր մը պիտի լինի:

Յ. Գ. փափաքելի էր որ այս կարգի կարծիքներն ածադանք գտնէին Թուրք մամուլին մէջ. Եթեազգարար կարելի չը նկատուիր թորք թերթի մը հիմնարկութիւնն կամ մէջ Թուրք թերթի մէջ յօդուած հրատարակելը, որպէս զի Հայ ազգին վրայ առնց մէջ եղած սխալ, սուտ և զրպարտիչ հրատարակութիւններն ուղղուին և մեր Թուրք հայրենակիցք ուղիղ գաղափար ունենան իրենց Հայ հայրենակցաց վրայ, Թուրք մամուլին բով ծառայող Հայք կրնան օգտակար ըլլալ եթէ Հայ մամուլին կարծիքներն անոնց հաւորգեն. կամ թէ եւրոպական թերթերու քով խմբագրութեան օժանդակող Հայք կրնան, ինչպէս Թուրք մամուլին կարծիքներն, նոյնպէս Հայ մամուլին կարծիքներն համառօտել և հրատարակել տալ իւրապական թերթերուն մէջ, զորս անշուշտ Թուրք թերթերն ընդօրինակել կամ իրենց խորհրդածութեանց նիւթ ընել կը պարտաւորին. այս կերպով գաղափարաց հաղորդակցութիւն մը կարելի կըլլայ ի մէջ Թուրք և Հայ մամուլին:

Հ Ա Յ Ք

Լէվընթ Հէրալտ հետեւեալ կարևոր յօդուածը կը դրէ, զոր արժան կը համարիմք թարգմանել:

« Պարսիկ Քիւրտերուն Օսմ. հողը խմբովին դադարեցուցաւ փափաքը կըցուցնէ թէ ասոնք Շահէն աւելի Սուլթանին իշխանութեան ներքեւ ապրելու օգուտները կը հասկնան և Բ. Դուռը բռնաւ գանգատելու իրաւունք մը չունին: Պարսկաստանի Քիւրտերը այնպէս կը կարծեն թէ Տաճկաստանի մէջ աւելի ազէկ պիտի ըլլան քան որչափ էին Պարսկաստանի մէջ, և որովհետեւ օսմանեան հողը բաւական ընդարձակ է, ուստի իրենց բազմաթուովիւնը բնաւ արգելք չկրնար լինիլ գաղթելու: Հետեւաբար ասոնք պիտի գան բազմացնելու այն ժողովուրդը որ Տաճկաստանի մէջ Հայոց միասովոր կապրի և իրենց ներկայութիւնը պիտի գայ աւելցնելու այն ժողովուրդեան տառապանքն ու ծանրութիւնը որ արդէն տառապեալ և բռնաւորեալ է: Եթէ Բ. Դուռն այս գաղթականութեան առաջարկութիւնն ընդունի, բնականաբար այնպիսի քննադատութիւնք պիտի լինին որք սոյն ընդունելութեան մէջ Հայերը բռնաշինջ ընելու նպատակ մը երևան պիտի հանեն: Եւ սակայն այսպիսի գաղափար մը յղացումն արդարութեան դէմ է: Բ. Դուռը Հայ ժողովուրդեան նկատմամբ պարտականութիւններ յանձն առած է զորս պարտաւոր է կատարել ինչպէս կատարեց Պերլինի գաշնադրով յանձն առած պարտականութիւնները — այսինքն ծանր ծանր — վասն զի գործադրութեան մասին ելած դժուարութիւնք այնքան ծանր են որքան չեն երևիր կայսրութեան գործոց ի մօտոյ տեղեկութիւն չունեցող անձանց, և սակայն այնպէս են, ինչպէս

կը ցուցնեն վերջին 12 ամսուան մէջ լուծուած խնդիրները: Հայոց նկատմամբ ծագած սաստիկ հակակրօնութիւնը տան և հինգ ամսէ ի վեր շատ մեղմացած է: Բ. Դուռը հասկցաւ վերջապէս որ ոչ Անգղիոյ և ոչ ուրիշ տէրութեան մը կողմանէ Հայկական անկախ կամ ինքնօրէքաւառ մը հիմնելու փափաք մը չկայ երբէք, և թէ Պէրլինի գաշնադրին 61րդ յօդուածը փոքր — Ասիոյ արեւելեան դաւառաց վարչական նոր կազմակերպութիւն մը տալ կը տրամադրէ, այնպիսի եղանակաւ մը որ ժողովուրդը որոյ գըլխաւոր տարրը կը կազմեն Հայք, իւր կենաց, պատւոյ և ընչից ապահովութիւնը և իւր վաստակոց արդիւնքը կարենայ վայելել: Ոչ Եւրոպա հաւաքաբար և ոչ Անգղիա առանձնաբար չեն փափաքիր որ Եփրատի քիւրտ և մահմետական ժողովուրդք տառապին իսկ Հայք միայն օգտին: Եւրոպա միայն որոշած է որ Հայք իւրեանց մահմետական դրացեաց որս պէտք չէ լինին, և այս որոշումը որքան Հայոց նոյնքան Բ. Դրան նպաստաւոր է: Վասն զի որքան ատեն որ քրիստոնեայ հարստահարեալ ժողովուրդք մը գտնուի սահմանագլուխը, այս սահմաններն այնքան ատեն ապահով չեն կրնար ըլլալ: Ոչ այսօր և ոչ վաղը թերեւս, բայց մօտ ժամանակի մը մէջ երբ յարմար պարագայներ երևան գան, դժգոհութեանց շարունակութիւնը ի նպաստ քաղաքակաւութեան մը գործածուելով, Պուլղարիոյ պատմութիւնը կրնայ Հայաստանի մէջ ալ կրկնուիլ:

« Այսպիսի դէպք մը տխրութեամբ կը դիտեն Հայք: Սօքրա Աստուածային Պատկերներ չեն պաշտեր և յափշտակիչ ռուսին մեծ խաղին «փուլն» ըլլալ չեն ուզեր: Խաղաղ և զրեթէ բոլորովին առանձնացեալ բնաւորութիւն և ազգային զգացումներ ունին որք սպառնական լինելէ հեռի են, և ապահով ու հանգարտ կեանքի մը օրհնութիւնը կը խնդրեն: Ասոնք ինչպէս տնտեսագէտ և խաղաղ ու հանգարտ ժողովուրդք մ'են, նոյնպէս և կայսրութեան ժողովուրդոց ամենաազնիւ տարրը կը կազմեն: Ասոնց ճարտարութիւնը, հնարագիտութիւնը և խելքը Պետութեան համար գործօն դըրամագլուխ մ'են, որոց արդիւնքը պիտի լինի «եկամուտ», բաւական է որ սանձն ազատ լինի և ստոյգ և ապահով պաշտպանութիւն վայելեն: Հագը գաթ երէկուան թուով յօդուած մը կը հրատարակէ որ այս խնդրոյն կը վերաբերի և կը հաստատէ թէ Շէյխ Ուպէյտուլլահ Կ Պօլիս կոչուեցաւ ոչ թէ անցեալ տարուան քրդական արշաւանաց բացատրութիւն տալու այլ իւր ազգեցութեան ներքեւ գտնուող դաւառաց բարենորոգմանց վրայ խորհրդակցելու համար: Հագը գաթ սոյն յօդուածով Կիպրոսի Անգղիական վարչութիւնը Քիւրտիսթանի Օսմ. վարչութեան հետ կը բաղդատէ և սակայն ասիկա ոչ նշանակութիւն մը և ոչ յարմարութիւն ունի: Եթէ իրաւ է որ քիւրտ գլխաւորք բարենորոգմանց վրայ խորհրդակցելու համար կանչուած են հոս, մեծ խնդութիւն կըգտնուի մեք իսկ

Պարսկաստանի քիւրտերուն գաղթական- նութիւնը իմաստուն միջոց մը կը համա- լրիմք. վասն զի քորթ-Ասիոյ գաւառացի համար ինչ պէտք է. անշուշտ քիւրտ և Հայ ժողովրդոց մէջ խաղաղութեան հաստատութիւն, այնպէս որ իւրաքան- չիւր ոք իւր ճաշակին համեմատ վարուի, սակայն մին զմիւսը երբեք չնեղէ: Եւ- րոպա բնաւ պէտք չունի խնդրոյն վրայ մատ դնելու, բաւական է որ Բ. Դուռը ինքն ստանձնէ նախաձեռնութիւնը և դժուարութիւնները լուծէ: Ներկայ ա- ռիթմը այսպէս գործելու համար ամե- նէն յարմար առիթն է. Բիւրտ գլխա- ւորք այժմ հոս են և Հայոց Պատրիարք Ներսէս սրբազան ալ հոս կը գտնուի որ պիտի գործէ յանուն Ազգին: Ինչու հա- մար Բ. Դուռը մէկ հարուածով ճարգ- յօգուածը Եւրոպայի ձեռքէն չառնու և այնպիսի կատարեալ ու գործնական եղանակաւ մը լուծէ որպէս զի խնդիրն այլ ևս խնդիր չլլալէ դադարի: Հայերը ժողովրդեան վաճառականական տարրը կազմելով, մեծ օգուտ կրնան քաղել Պարսկաստանի քիւրտերուն գաղթակա- նութենէն եթէ վաճառականութիւնը և կեանքը ընդհանրապէս ապահովութեան ներքեւ դրուին: Դուռը կը կարծէ թէ Անգղիա Ասիոյ Տաճկաստանի գործերուն շահախնդրական նպատակաւ մը միջամտել կուզէ, ասկէ աւելի մեծ սխալ չկրնար լինիլ: Անգղիա երախտապարտ կըլլայ Տաճկաստանի եթէ սա իւր գործերը ին- քը կարգադրել ուզէ: Անգղիա ոչ յաղ- թանակի, ոչ գիւտանալութեան և ոչ այլ ինչի փափաքող է. այլ Օսմ. կայս- րութեան ապահովութեան և յարատեւու- թեան կը փափաքի: Եթէ Դուռը սոյն ա- պահովութիւնը ի գլուխ հանէ, Անգղիա գոհ կը լինի: Բաց ասկէ, Անգղիա չկրնար երբեք օգնականութեան ձեռն կարկա- ռել Տաճկաստանի, մինչև որ չը համոզ- ուի փաստերով և ապացոյցներով թէ Տաճկաստան փոքր— Ասիոյ մէջ ինքն ա- ռանձին գործելու համար հաստատուն և անյողգողդ որոշում մ'ըրած է»:

Հռովմէական ազգայնոց պատրիարք — կաթողիկոս Գերշ. Ազարեան Ս արքե- պիսկոպոսը իւր հետ ունենալով հինգ վիճակաւոր եպիսկոպոսներ, փոխա- գարձ այցելութեան երթալով երէկ յԱզգ. Պատրիարքարան, Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ մեծարանօք ընդունուե- ցաւ:

Ներսէս սրբազան ողջագուրանօք ըն- դունելով շնորհակալութիւն յայտնեց իւր այցելութենէն և ըսաւ թէ Հայաստան- եայց եկեղեցին իւր պապական և բողո- քական եղբարց մէջ բնաւ խըտրութիւն չդնելու. սակայն ցաւալի է ըսել թէ նա- խորդ Պատրիարքաց օրով այս խտրու- թիւնը միշտ կար. բայց կը յուսայ որ Գերշ. Ազարեանի շնորհիւ այս խտրը կը բարձուի և Հայք ինչ կրօնքէ ալ լի- նին, զիրար կը գրկեն և միաբան սի- րով կաշխատին ազգային մեծ գործին:

Գերշ. Ազարեան Ներսէս սրբազանի յայտարարութիւնը հաստատելով ի մէջ այլոց ըսաւ թէ Պապական եղբարք թէ և կրօնքով տարբեր սակայն ազգաւ Հայ են և պարտաւոր են միաբանութեամբ գործել յօգուտ Ազգին. ինքն ուրախ է որ երկու արեւնակից ժողովրդոց այս

միութեան մեծ գործին լինելու հրաւիր- ուած է. իւր Պատրիարքութեան օրով պիտի ջանայ ըստ կարելւոյն բառնալ տին ամեն արգելքները որ երկու հա- մազգի եղբարց ցրտութեանն առիթ ե- ղած են յանցելուն:

Այս միջոցին կարնոյ Հռովմէական Հա- յոց Գեր. առաջնորդն ալ որ ներկայ կը գտնուէր անգ. հաստատեց թէ երկու Պատրիարքաց միաբան գործակցութիւնը մեծ բարիքներ կրնայ արտադրել, մա- նաւանդ թէ գաւառացի մէջ մեծ զօրու- թիւն կը կազմէ երկու Գլուխներուն մի- ութիւնը:

Այս քաղաքավարական խօսքե- րէն ետքը սուրճ և անուշ հրամցուե- լով, բարեկամական տեսակցութիւն մը անդի ունեցաւ, և յետոյ խնդութեամբ մեկնեցան:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարսից դեսպանը երկուշաբթի օր Արտաքին գործոց նախարարին երթալով, Շէյխ Ուպէյուտլահի ցոյց տրուած մե- ծարանաց բացատրութիւն պահանջեր է. Արտաքին գործոց նախարարն ալ այս մասին լրագրաց մէջ հրատարակուած լուրերը հերքեր է:

— Պէրլինի դաշնագրաւ Պարսկաստա- նի թողուած Բօթօր գաւառին սահման- ները ճշդելու համար մօտերս երկու կող- մէն մասնաւոր պաշտօնեայններ պիտի ղրկուին:

— Մասնաւոր պաշտօնաւ լոնտրա դա- ցող Հաքքը պէյ մայրաքաղաքս վերա- գարձաւ:

— Վազըթ կըսէ թէ բարձրաստիճան անձերէ առնուած տեղեկութեանց նա- յելով, Գաղղիոյ և Գերմանիոյ յարաբե- րութիւնները այս օրերս խիստ մտեր- մական են եղեր:

— Բ. Դուռը Աւստրիոյ դեսպանին կողմանէ Բուժէլիի երկաթուղեաց նը- կատմամբ առ ինքն մատուցեալ յոյտա- գրին տակաւին չաւտասխանելով, դես- պանը ստիպողական պատասխան խնդ- րեր է:

— Աւստրիոյ և Գերմանիոյ կայսերաց մէջ տեղի ունենալիք տեսակցութեան Ռուսիոյ կողմէն ալ ներկայացուցիչ մը պիտի գտնուի եղեր:

— Ղալաթիայէն մինչև Շիշլի և Ֆերի գիւղ թրամուէյի ճամբայ չինելու հա- մար արտօնութիւն առնուած ըլլալը ծանուցած էինք. նոր տեղեկութեանց համեմատ ընկերութիւնը մօտերս ամե- նայն փութով գործի պիտի սկսի, ճամբան երկու պիտի ըլլայ, որպէս զի կառք մը միւսին չսպասէ. Թընէլի ըն- կերութիւնը սոյն ընկերութեան հետ համաձայնելու վրայ է. Թրամուէյի մասնաւոր կառքեր Թընէլէն ելնողները Բերայի մէջ ուղած փողոցներն պիտի փո- խադրեն. երկաթուղին Թընէլէն Թէփէ պաշի և անգղիական դեսպանատան առ- ջէն Ղալաթա Սարայ, Թաքսիմ, Բան- կալթի, Շիշլի և մինչև Ֆէրի գիւղ պի- տի երկարի:

— Մայրաքաղաքիս գործաւորաց դասուն վիճակը բարեկարգելու համար մեծ ըն- կերութիւն մը կազմուեցաւ Բերայի մէջ:

— Բաշկարի էմիրի որդին Ղուլի խան վաղը վեհ. Սուլթանին պիտի ներկայա- նայ. Սուլթանը առջի օր իւր թիկնա- պահներէն մին ղրկեց իւր հիւրին որպի- սութիւնը հարցնելու համար:

ՀԵՌԱԳՐԱՆՈՒՐԳ

Աթէնք 1 օգոստ.

Հեծելազօրաց առաջին գունդին հը- րաման եղաւ որ Լամիա երթալու պատ- րաստուի:

Սուցօ զօրավարը վաղն Սքիլիս պիտի երթայ, միջազգային յանձնախմբի ան- դամոց սպասելու, որք յառաջիկայ ուր- բաթ Աթէնք պիտի հասնին:

Ադրիականի աւստրիական նաւախում- բը քիչ օրէն Պիրէոն կսպասուի:

Լոնտրա 1 օգոստ.

Բարեյուսոյ գլխէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Անգղիոյ և Պոէ- րաց միջև դաշնագրութիւնը կնքուեր է յուլիս 18/30 ին:

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Սըր 2. Տիլք՝ այլ և այլ հարցմանց պատասխանե- լով ըսաւ թէ Ֆրանսական կառավարու- թիւնն Եգիպտոսի մէջ դատական բարե- նորոգմանց վերաբերեալ միջոցներ չէ առաջարկած. թէ Անգղիա և Ֆրանսա միաբանութեամբ կը քննեն միջազգային յանձնախմբին գործերը. թէ Խալիվը՝ Գահիրէի կամ Ալէքսանդրիոյ մէջ զին- ւորական ապստամբութիւն մը ծագած ժամանակ Ֆրանսայէն կամ Անգղիայէն օգնութիւն խնդրած չէ. թէ վերջապէս այժմ Եգիպտոս գտնուող Թունուզի հը- պատակը իբրեւ Օսմանեան հպատակ կը նկատուին:

Հնդկաստանի նախարար լորտ Հար- թինթըն՝ հարցման մը պատասխանելով ըսաւ թէ կառավարութիւնը՝ Գապիլի իմիր Ապտիւր Բահմանին օգնելու դի- տաւորութիւն չունի:

Լոնտրա 2 օգոստ.

Իրրանական ինքնօրինութեան կու- սակից Պ. Բարնէլ երէկ երեսփոխանաց ժողովին մէջ մեծ տպաւորութիւն յա- ռաջ բերաւ սաստիկ բանախօսութեամբ մը, յորում կառավարութիւնն հարուա- ծեց բանտարկելուն համար այն իրան- տացի երեսփոխաններն, որք ժողովէն ընդունուած հոլային ծրագրոյն բուն հեղինակներն եղած էին: Պ. Բարնէլ, թէ և քանիցս ի կարգ հրաւիրեցաւ, բայց նոյն բուռն լեզուն չարունակեց, մինչև որ նախադասն զՊ. Բարնէլ իւր անուամբ կոչեց. Ասոր վրայ Պ. Բարնէլ իւր ճառն ընդհատելով ժողովէն մեկ- նեցաւ, արտաքսման առաջարկին տեղի չթողելու համար:

Լոնտրա 2 օգոստ.

Անգղիական խորհրդարանին մէջ լորտ 2/րդի ծանոց թէ Տրիպօլոյ նկատմամբ իւր ընելիք հարցումը ետ կառնու, կա- պոյտ տեսրակը հրատարակուելուն հա- մար:

Փէթրոպոլիէն հետեւեալ հեռագիրը կը զարնեն.

«Կայսրը և կայսրուհին գիշեր ատեն անժանօթ տեղ մը մեկնեցան, վասն զի Ոչնչականաց մի մեծ յեղափոխական մաս- նաժողովը երեւան ելաւ»:

... Խմբագրապետ Հայրենիք պատ-
ուական լրագրոյ

Կարգադրած լինելով Ձեր պատուա-
կան թերթին մէջ հրատարակուած նա-
մակ մը, որոյ պատուարժան հեղինակը
կը հարցնէ մեզ թէ ինչ երաշխաւորու-
թիւն ունիմք կօրայ Ս. Գանիէլ վանքին
յղուելիք հողագործական անասնոց
փութերէն չը կողոպտուելուն նկատ-
մամբ, կը փութամք յայտարարել թէ
անհնար է մեզ ունենալ այս մասին բա-
ցարձակ ապահովութիւն, այլ կրնամք
ունենալ համեմատական ապահովութիւն
միայն: Սակայն, ինչ որ գիտեմք վստա-
հութեամբ, սա է թէ մեք ամեն կարե-
ւի միջոց ի գործ պիտի դնեմք յիշեալ
անասնոց պահպանութեան համար, ե-
թէ յաջողիմք ստանալ զայնս շնորհիւ ազ-
գայնոց առատածնունդէն:

Մնամք յարգանք
Ի դիմաց Միացեալ ընկերութեանց
Տնօրէն Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Յ. Արշակունի Մ. Չէրազ
1884 Յուլիս 18
Կ. Պոլիս

Տէր,

Սալմաթօմիուք և Գարակէօմիւք մի-
ացեալ թաղից երկսեռ վարժարանաց
տարեկան հարցաքննութիւնը տեղի պիտի
ունենայ ըստ հետեւեալ կարգացոյցի:

Եւ 23 յուլիս. — Հայերէն լեզու՝ երկ-
սեռ վարժարանաց կարգերու: Ազգ.
Պատմութիւն՝ ընդ նմին Հայաստանի աշ-
խարհագրութիւն:

Ուր. 24 յուլիս. — Թուարանու-
թիւն. Տաճկերէն լեզու:

Եւ 25 յուլիս. — Գաղ. լեզու, յու-
լիս 23էն մնացեալ կարգերու Հայերէն,
Ազգ. պատմութեան դասեր:

Բւ. 27 յուլիս. — Քաղաքական և
Բնական աշխարհագրութիւն, մնացորդք
թուարանութեան:

Դւ. 28 յուլիս. — Կրօնագիտու-
թիւն, Սրբազան պատմութիւն, Բարո-
յական, մնացորդք Գաղ. և Տաճ. կար-
գերու:

Դւ. 29 յուլիս. — Երկսեռ ընտե-
ւարանք, Գծագրութիւն, Նկարչութիւն:

Եւ 30 յուլիս. — Տրամաբանու-
թիւն, Ընդհ. Ազգ. պատմ. երկսեռ նա-
խակրթարանք, Գեղագրութիւն:

Ուր. 31 յուլիս. — Երաժշտու-
թիւն, Ձայնագրութիւն, Ձեռագործ:

Լիայոյս է Հոգաբարձութիւնս որ պի-
տի բարեհաճիք Ձեր ներկայութեամբ,
խրախուսել զերկսեռ ուսանողս, և ըն-
դունիլ կանխաւ մեր շնորհակալաց հա-
ւաստին:

Քննութիւնը կսկսին ի ժամ 2 ըստ
թուրքաց, և կը տեսնեն մինչև 9, միայն
մէկ ժամ դադար լինելով ի կիսաւոր*:

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Գրիգոր Խիւտալէրտեան
18 յուլիս 1884

Ի խորհրդարան Քարակէօմիւրիկի

Մանօթ. — Առաւօտուն ժամը 2էն
մինչև 5 Քարակէօմիւրիւք Ս. Ոսկեան վար-
ժարանը, և կէս օրէն վերջը Սալմաթօմ:
րուք աղջկանց վարժարանը:

Տեսուչ

Ք. Ղազարոսեան

Խմբագրապետ Տէր

Հաճեցէք հետեւեալ ազգը Ձեր Պատ-
թերթին միջոցաւ հրատարակել կանխաւ
ընդունելով մեր շնորհակալաց հաւաս-
տին:

Ի դիմաց Հիւ. Հոգաբարձութեան
Ատենադպիր Ատենապետ
Յ. Ֆէնէրճեան Միւր. Յակօբեան
18 յուլիս 1884
Մեծ Նոր խան

Ա. Զ. Դ.

Ս. Փրկչեան վարժարանի ուսանողաց
տարեկան քննութիւնը պիտի սկսին յա-
ռաջիկայ յուլիս 21 ին և պիտի տեսնեն
մինչ յուլիս 24 ըստ հետեւեալ կարգացոյ-
ցին:

Դւ. յուլիս 21. — Հայկաբանութիւն
պատմութիւն և Պրանտերէն

Դւ. յուլիս 22. — Թուարանութիւն և
աշխարհագրութիւն

Եւ յուլիս 23. — Անգղերէն և գե-
ղեցկագրութիւն

Ուր. յուլիս 24. — Թուրքերէն և ձա-
նական երաժշտութիւն:

... Խմբագրապետ Էֆէնտի Հայրե-
նիք ազգագրու լրագրոյ

Թաղիս ազգային երկսեռ վարժարա-
նաց յառաջիկայ տարւոյն բացմանէ ա-
ռաջ կարևոր և հիմնական բարեօրման
հարկը պարտաւորեց զխորհուրդս ներ-
կայ տարեկան արձակուրդի միջոցին սոյն
խնդրով և եթ զբաղիլ:

Ուստի խորհուրդս հրաւեր կը կարգայ
ամէն աստիճանի պատուարժան դասա-
տուաց, դաստիարակաց և դաստիարա-
կուհեաց և կը խնդրէ, որ Հայերէն,
Տաճկերէն, Գաղղիերէն լեզուաց և ա-
մէն գիտութեանց դասախօսութեան և
դաստիարակութեան կամք և կարողու-
թիւն ունեցողները բարեհաճին իրենց
անունն, հասցէն և պայմանները արձա-
նագրել տալ ի Թաղական խորհրդարան
ուր պատրաստ պիտի գտնեն խորհրդոյս
պաշտօնեայն և կամ յատուկ գրութեամբ
ուղղել առ Թաղական խորհուրդս մինչև
օգոստոս 4:

Խնդրեմք ներկայ ազգարարութեանս
անկիւն մը շնորհել բարեհաճիք ձեր ազ-
գօգրութիւն թերթի յառաջիկայ երեք թը-
ւոց մէջ:

Եւ ընդունիք մեր յարգանաց հաւաս-
տիքը:

Մաղ. Խորհրդոյ
Վ. Ատենադպիր Ատենապետ
Վ. Օրմանեան Յակօբ Նշանեան
13 Յուլիս 1884
Բերա

Ա. Զ. Դ.

Գումագարու Հիւար տիպի Աճէմ տա-
ղի կոչուած տեղը «Միութիւն (Էնօսիս)
անուն ծովեղերեայ համազգային զբո-
սարան մը բացուած է ուր թէ եւրոպա-
կան և թէ տաճկական նուագածուններ
կը նուագեն ուրբաթ, շաբաթ և կիրա-
կի օրերը:

Յաճախորդք թէ ծովեղերեայ դիր-
քին, թէ ըմպելեաց մաքրութեան և
թէ հանգստութեան մասին շատ գոհ
կըլլան: Ուղղող կրնայ փորձել:

ՀԱՅԳՈՒՆՑ ԳՈՍՏՈՒԵԱՅ

ԵՆ

ՀԻՊՊՈԼԻՏԵԱՅ ՊԵՆԳԵՄՈՆՏԻ

Կրկին տաղք Գերեզմանականը Տաղա-
չափեալ յանգաւոր ի Յարութեանէ Գ.
Մրմրեան Տաղաչութիւն Արամեան,
Գին 5 դրուշ:

Կը վաճառի Կ. Պոլսոյ ամեն զրաւա-
ճառաց քով և Պահճէ-գարուսին սուճի
Պօղոս աղայի խանութին, ինչպէս նաև ի
Ղալաթիա Քօմիսիօն խանի ստորոտը
գուրսի կողմը Պ. Վրուրի Խաչատուրեան
թղթավաճառանոցը:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՉՄԻԻՒԻՆ

Հանգերձ գիտողութեամբ նկարագ-
րեաց Յ. Գուրգէն:

Պատմական տեղեկութիւններ պա-
րունակող ընտիր գրքոյկ մ'է խիստ յար-
մար դպրոցական պարգեւաբաշխու-
թեանց որոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրկչի
Ազգ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է:

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով
իցին 6 դրուշ:

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրա-
տունը:

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՆԵՒՆԵԼ ԵՒ ՍՈՒՈՏԻ

ԳՕԼԹԻ ԵՂԲՈՒՐԵ ԵՒ ՇՍՀԻՆԻ

109 Ղալաթա. Սանաթգճըլար փողոց 109

Ստորագրաւորս առեւտրական բոլոր պա-
տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնե-
լով Գօնիքի եղբարց և Եանիքի հետ ըն-
կերութեամբ Ղալաթիոյ Սանաթգճըլար փո-
ղոց թիւ 130 դորձատունն հաստատելուս
ի վեր արժանապէս քաջադէմք եղանակաւ
ուսման յաճախորդաց բազմութիւնէն: Ա-
մէն ոք յաւ գնահատեց մեր դորձարանէն
կրած ծխախոտին ընտրութիւնը, ճաշակը
և գինեւորն չափաւորութիւնը տեսակնե-
րուն համեմատութեամբ: Ուստի և մեզ
հարկ կըլաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը
տալ մեր դորձատունութեանց:

Եւ նախ մեր դորձարանն ու վաճառա-
տունը փոխադրեցինք աստիճան գինացը 109
թիւ շէնքին մէջ, և իւր անհամեմատ ըն-
դարձակութեամբ խիստ յարմարութիւն ու-
նի թէ մայրաքաղաքս թէ գաւառներն և
թէ օտար երկիրներէ եկած բաղմամբիւ հը-
րամաններն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ և
փութով կատարելու:

Երկրորդ ծխախոտի բերքն արտադրող
ամեն կողմ և մանաւանդ յՆիճէ յատուկ
գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնա-
ւոր խնամօք պատրաստել տալ բերքը և ա-
հա այս խնամոց և զոհողութեանց շնորհիւ
է որ այսօր ամենքն իւր և հոտաւէտ ծը-
խախոտներ կարող ենք մատակարարել նաև
150 նոց, 200 նոց, և 300 նոց և աւելի
բարձր գիներով ըստ տեսակին:

Այսուհետև ոչ ոք պիտի վարանի իւր
ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու
մասին, բաւական է զիմել մեր վերայիւեալ
գործատունն ի Ղալաթիա Սանաթգճըլար փո-
ղոց թիւ 109, և կամ ամեն ծխախոտա-
ներէ խնդրել մեր դորձարանէն ելած ապ-
րանքներէն:

Ծան. Օտար երկիրներէ ապրանք ուղղո-
ները կը մասնակցին այն մենաշնորհին, զոր
ունինք կայսերական կառավարութիւնէն, որ
է պանտօրի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով
0/0 ին 20 չափ կունենան:

Վաճառատուններն են.
Ղալաթիա Սանաթգճըլար թիւ 109
Ձընտան դարու Չէօմէկճիլէր » 29
Եմին-Եօնլու » 56

ՏԵՄԻՐԳԱՓՈԼԵԱՆ ԵՂԲՈՒՐԵ

ՏԵՐ-ԽՄԵԱԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵՆԼԻՔԵԱՆ